

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

שבה 'זכה' לקבל את התורה, ומזה נמשך עד היום שכל התורה שלנו היא ממשה רבינו. וזהו הזכות של חסד עם אהבת חסד.

ומצינו עוד בגמרא (סוכה מט, ב) מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד? אלא תורה ללמדה זו היא תורה של חסד, שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד, ע"כ, והיינו שיש הבדל בין תורה שאדם לומד בעצמו לתורה שמלמד לאחרים, וכשמלמד לאחרים ועושה חסד עם תורה, זה נקרא תורת חסד, והיא תורה אחרת לגמרי, כי יש בזה גם אהבת חסד ואהבת הבריות.

ואמנם ואהבת לרעך כמוך זו מצות עשה, אבל לא כולם מקיימים אותה כמו שצריך. וזה שייך, אך לא כולם במדרגה הזו. ורבי עקיבא אמר שזה כלל גדול בתורה (ירושלמי נדרים ט, ד) אבל זה לא כל כך פשוט ולא כל כך קל. ובפרט כמו שכתב המסילת ישרים בפרק י"א שצריך להיות 'כמוך ממשי' - זו מדרגה, לכן **ככל שהאדם הוא יותר במדרגה הזו של חסד, כך התורה שלו היא תורה אחרת, במדרגה אחרת של תורה!**

ובמדרש (שמות רבה שם) אמרו גם על דוד המלך: 'השם צדיק יבחן וכו' בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה שנאמר וייקחהו ממכלאות צאן וכו', היה מונע הגדולים מפני הקטנים והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית, ואחר כך מוציא הבחורים שיהיו אוכלים עשב הקשה. אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כוחו יבוא וירעה בעמי, הדא הוא דכתיב מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו ובישראל נחלתו', ע"כ. והיינו שגם דוד המלך זכה להיות מלך ישראל בזכות שהיה מרחם על הצאן, ובוהו ראה הקב"ה שהוא יוכל להיות מלך טוב וירחם על כל אחד ואחד מעם ישראל.

השתדלות להיות מזכה הרבים - טעות

ומבואר כי זיכוי הרבים הוא רק על ידי זכויות קודמות, כמו שאמרו משה זכה וזיכה את הרבים, ובאמת משה רבינו גם היה חייב לזכות את הרבים, כי הוא קיבל תורה מסיני כדי ללמדה, וכמו שאמר (דברים ד, יד) ואותי ציווה השם בעת ההיא ללמד אתכם חוקים ומשפטים, היינו שהיה לו ציווי על זה, ומכוח הציווי זיכה את הרבים, ואלמלא הציווי הוא לא היה יכול, רק הציווי נתן לו את הכוח לזיכוי הרבים, וזה היה בזכות החסד והמידות הטובות שהיו לו, שבזכותם נתן לו הקב"ה את הציווי.

והכלל, זיכוי הרבים שייך רק על ידי זכויות, ועל ידי הזכויות מקבלים מן השמים את הזיכוי הרבים, אך בלי זכויות לא שייך לזכות את הרבים, **ויש הרבה שטועים ולא מבינים את זה**, ורוצים ועושים השתדלות להיות מזכי הרבים, ולא מבינים שצריך זכויות לזה, ואין זה בדרך הטבע אלא רק עם זכויות, וכפי שהזכרנו ממשה רבינו שהיו לו זכויות קודמות של מידות טובות, ובזכות זה נתנו לו **מן השמים** זיכוי הרבים, ואז הוא כבר היה חייב בזה, וקיבל אפשרות וגם חיוב של זיכוי הרבים.

ולא שייך 'השתדלות' להיות מזכה הרבים, אלא אם יש זכויות מקבלים מן השמים זיכוי הרבים, ואם אין זכויות לא יעזור השתדלות! וזהו דבר שלא כולם מבינים את זה, אך אם ישימו לב, גם אני שמתני לב וזה בדוק ומנוסה, כל מזכי הרבים הידועים, לא ביקשו ולא השתדלו בשביל זה, אלא אחרים ביקשו מהם, **והאדם צריך רק לעשות מה שהוא חייב, ואז כבר יש לו זכויות, ומן השמים כבר נותנים לו זיכוי הרבים**, ונותנים לו גם 'שעבוד' לזיכוי הרבים, ומשעבדים אותו לזה, מן השמים, בלי השתדלות!

אופנים של זיכוי הרבים

והנה זיכוי הרבים יש בכמה עניינים: עיקר זיכוי הרבים הוא בתורה, בהרצת תורה, ויש הרבה אופני הרצת תורה, כגון לאברכים, ולבחורים,

משה זכה וזיכה את הרבים

שינוי באבות (ה, יח) משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו. ונאמרו בזה שלושה דברים: זכה - וזיכה את הרבים - זכות הרבים תלוי בו. **זכה** היינו שהיו לו זכויות קודמות, לפני שקיבל תורה מסיני. כי כדי להיות מקבל התורה צריך זכויות. ולא מפורש במשנה מה הן הזכויות הקודמות שהיו לו. ואחר כך **זיכה את הרבים**, היינו שעל ידי הזכויות שהיו לו, הוא קיבל ולימד תורה, וזהו זיכה את הרבים, שכל התורה שיש לנו היום, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, הכל קיבלנו ממשה רבינו.

ועל זה אמרו **זכות הרבים תלוי בו**, היינו שכל המעשים הטובים שעושים הרבים, שעוסקים בתורה ומקיימים תרי"ג מצוות עד סוף כל הדורות, זה שייך למשה רבינו ונוקף לזכותו כאילו שהוא עשה אותם, מה שאנחנו עושים, ומה שכל כלל ישראל עשה כל הדורות, אמנם כלל ישראל הם העושים, אבל זה שייך גם למשה רבינו, ונקרא שגם הוא עושה את זה, וכמו שיש שכר עולם הבא למי שעושה בעצמו, כך גם למשה רבינו, מכיוון שהוא המשפיע שגם שיעשו את זה, יש לו גם כן אותו השכר.

והרי מוזמן משה רבינו עד עכשיו, כל המעשים הטובים של כלל ישראל זה מיליונים ומיליארדים, אנשים ונשים, צעירים ומבוגרים שעשו מעשים טובים, וכל זה שייך למשה רבינו ונחשב שהוא עשה! וגם מה שיעשו עוד, כל המעשים הטובים שיעשו כלל ישראל בעתיד, ייחשבו גם כן שמשה רבינו עושה אותם, בגלל שהוא הגורם, שזיכה את הרבים בזה.

ואמנם הרי משה רבינו כבר יש לו עולם הבא שאין לשער, ואם כן לכאורה מה שייך להוסיף לו עוד עולם הבא?

אבל האמת היא ששייך עוד, כי תענוגי העולם הבא הם דבר שאין לנו מושג מהו, ואין לנו מושג עד כמה שזה יכול להיות עוד ועוד בלי גבול ושיעור, וכן אמרו בגמרא (ברכות לד, ב) על הפסוק עין לא ראתה אלוקים זולתך שאפילו הנביאים לא היה להם מושג מהו העולם הבא, ואמנם יודעים שזה תענוג, אבל מהו התענוג ואיזה מין תענוג לא יודעים, ויש רק מעין העולם הבא, כמו שאמרו (ברכות נז, ב) שבת מעין עולם הבא, ועוד דברים, אבל זה רק 'מעין', ואילו העולם הבא ממש אין לנו מושג מהו. לכן למרות שכבר יש למשה רבינו עולם הבא שאין לשער, עדיין אפשר להוסיף על זה, וכל הזמן נוספים לו עוד ועוד תענוגים ותענוגים בלי סוף.

הזכות המביאה לזיכוי הרבים

אכן ההקדמה לכל זה היא כמו שאמרו 'משה זכה' - שהיו לו זכויות קודמות, ורק אחר כך 'זיכה את הרבים', וקיבל סיעתא דשמיא לקבלת התורה בזכות הזכויות הקודמות שהיו לו. ויש להתבונן במה זכה משה רבינו ומה הן הזכויות שהיו לו לפני קבלת התורה.

הנה דבר אחד מפורש במדרש (שמות רבה ב, ב) על הפסוק ומשה היה רועה את צאן יתרו וגו' אחר המדבר וגו' - אמרו רבותינו, כשהיה משה רבינו רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לחסית, כיון שהגיע לחסית נזדמנה לו ברכה של מים ועמד הגדי לשתות, כיון שהגיע משה אצלו, אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, עייף אתה, הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר הקב"ה, יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך חייך אתה תרעה צאני ישראל, ע"כ. והיינו שבזכות מידת הרחמים שהייתה לו, זכה להנהיג את כלל ישראל ולקבל תורה מסיני.

ורואים בזה את הענין של מידת הרחמים ואהבת הבריות, וכמו שאמרו בגמרא (ב"מ פה, א) ורחמיו על כל מעשיו - לרחם לא רק על אנשים, אלא אפילו על ברואים, על בעלי חיים, **והאופי הזה של מידת הרחמים, להרגיש את השני ולהיטיב לו, אפילו לבעל חי, מתוך הרגשה כזו של רחמים, זה הזכות לקבלת התורה מסיני**, וזו הייתה הזכות הראשונה של משה רבינו

השפעת אהבת התורה בדורנו

ויש מזכי הרבים בעלי השפעה עצומה, כמו למשל מרן הרב מפוניבז' זצ"ל, שהשפיע ועשה מהפכה שאין לתאר, פה בארץ ואולי גם בחוץ לארץ, אין לכם מושג מה שהיה לפני שהוא הגיע ואחרי שהוא הגיע, איך נשתנה כבוד התורה, ובימינו ברוך השם כבר מבינים את חשיבות לומדי התורה, ורוצים להשתדך רק עם בן ישיבה, ומי שאינו לומד בישיבה קשה לו למצוא שידוך, אבל בזמנו היה הפוך, שחיפשו מי שיש לו מקצוע ומרוויח, ולא החשיבו את לומדי התורה, והרב הגיע ועשה מהפכה בזה, והשפיע כבוד התורה, שמחשיבים ומכבדים לומדי התורה.

וגם באמריקה, כשהגיע מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, הוא השפיע אהבת תורה, והפך את אמריקה, שרוצים ללמוד ולהיות בני תורה, ואמנם כבר קודם היו שם ישיבות, אבל לא כל כך כמו שהיה כשרבי אהרן הגיע, והוא השפיע השפעה כזו. זהו כוח השפעתו של בעל תורה אמיתי.

מעלת מרובים העושים את התורה

יש עוד ענין שכתוב בפרשת בחוקתי (ויקרא כו, ח) ורדפו מכם חמישה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו, ופירש רש"י "וכי כך הוא החשבון, והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני אלפים ירדפו" – כי הרי חמישה מאה היינו שכל אחד מנצח עשרים, חמישה כנגד מאה, ואילו מאה רבבה היינו שכל אחד מנצח מאה, ואין החשבון מתאים, ולפי החשבון היה צריך להיות שמאה ירדפו שני אלפים, שזהו אחד כנגד עשרים.

"אלא אינו דומה מועטין העושים את התורה למרובין העושים את התורה", היינו שכאשר יש מרובים שעושים את התורה, אזי הזכויות של כל אחד מהציבור יותר גדולות. ואם יש רק חמישה שעושים את התורה אזי לכל אחד מהם יש זכויות לנצח רק עשרים, אבל אם יש מאה, שהם 'מרובים העושים את התורה', אזי היחס הוא אחרת לגמרי, וכל אחד מהם מנצח מאה, כי זה כוח אחר עם זכויות אחרות לגמרי, ואין זה כפי הזכויות של חמישה שמנצחים פי עשרים, אלא הרבה יותר! כי ציבור זה משהו אחר, וכל מה שהציבור יותר גדול אין לשער את הזכויות שבו.

וממילא, מי שהוא מזכה הרבים הרי הוא גורם שיהיו מרובים העושים והוא העושה את זה! וכשמשפיע על המאה הוא משפיע על רבבה, כי כוח הציבור נכפל ונכפל. לכן אין לשער מה זה זיכוי הרבים.

זכויות הציבור – ידיעת ערך המעשים

וכאמור כל אחד בהנהגתו הרי הוא מזכה את הסביבה שלו, וזה זכויות עצומות, וברוך השם הרי הציבור מתנהגים לפי התורה, והציבור היום יותר גדול ממה שהיה בעבר, ומקבלים בזה זכויות של מרובים העושים, שאין לשער את הזכויות שבו. אשרינו מה טוב חלקנו!

וכבר כתב המסילת ישרים (פרק ג) שאדם צריך לדעת את ערך המעשים הטובים שהוא עושה, כי זה נותן חיזוק וכוח ומרץ להמשיך במעשים הטובים. והרי כולנו בעלי מעשים טובים, שעושים את מה שהתורה דורשת מאיתנו, כל אחד לפי כוחו, ומי שעושה מה שבכוחו זהו שלמות האדם, וברוך השם יש ציבור שעושים כן, ואין לשער את הזכויות שיש לציבור, שהם מרובים העושים, וכל אחד מזכה מאה ורבבה.

ועלינו לשמוח בזה שאנו יכולים להמשיך במעשים הטובים ולהיות מזכי הרבים, ויש סייעתא דשמיא לזה, כי הרי כדי להיות מזכי הרבים צריכים זכויות, וברוך השם יש סייעתא דשמיא גם לזכויות, יש סייעתא דשמיא ליזכה, והציבור הנם בעלי מידות טובות, אשרינו מה טוב חלקנו. יהי רצון שזוכה לסייעתא דשמיא בזיכוי הרבים.

לישיבה גדולה או לישיבה קטנה, או לחיידר, שזהו גם כן זיכוי הרבים, ואפילו ללמד אל"ף בי"ת זה זיכוי הרבים, ורבי שמלמד ילדים אל"ף בי"ת הוא מזכה הרבים, כי זה גם תורה, והוא מלמד תורה, והרי זה גם היסוד שמכוחו יוכלו אחר כך ללמוד ולעסוק בתורה כל החיים, והמלמד אל"ף בי"ת הוא מזכה הרבים לפי דרגתו, ואם הוא שייך ליותר מזה ויתחיל באל"ף בי"ת, מן השמים יתנו לו אחר כך סייעתא דשמיא לזיכוי הרבים גם ביותר מאל"ף בי"ת, הכל מן השמים ולא בהשתדלות.

וראיתי במציאות, שמי שהוא דבוק בתורה יש לו סייעתא דשמיא לזיכוי הרבים, ובאיזה צורה? יש כל מיני צורות של זיכוי הרבים, כגון באמירת שיעורים, לומר שיעורים לרבים, ולא על ידי השתדלות מצידו, אלא אחרים באים אליו ומבקשים אותו שיאמר להם שיעור.

ויש מי שאינו אומר שיעורים לרבים, אך הוא מזכה את הרבים בכתב, כמו מרן הגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל, שאמנם הוא לא היה ראש ישיבה, אבל חיבר את 'האור שמח', וכולם משתמשים ולומדים בזה! וזה זיכוי הרבים בכתב. וכן מרן הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, שלא הייתה לו ישיבה, ואמנם רבים דיברו איתו בלימוד, אך הוא גם חיבר ספרים. וכן מרן החזון איש זצ"ל, שלא הייתה לו ישיבה, ואמנם הרבה יחידים היו מדברים איתו אך הוא לא אמר שיעורים לרבים, אבל זיכה את הרבים בספריו. אלו הם אופנים של זיכוי הרבים בתורה.

וכן יש זיכוי הרבים בהשפעת יראת שמים, ובהשפעת מידות טובות ואהבת תורה, כגון המשגיחים בישיבות, שמשפיעים אהבת תורה, וזו גם כן השפעת תורה, שמשפיעים שילמדו תורה, והמזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו, מי שמשפיע אהבת תורה ומשפיע התמדה זה נחשב כמו שהוא לומד, וגם זוכה בעצמו לתורה מידה כנגד מידה.

וכן בכל השפעה של זיכוי הרבים זוכים לסייעתא דשמיא מידה כנגד מידה, אם משפיעים תורה זוכים לתורה, ואם משפיעים יראת שמים זוכים ליראת שמים, ואם משפיעים מידות טובות זוכים למידות טובות, ככה בכל ענין של זיכוי הרבים זוכים לסייעתא דשמיא באותו הענין, מידה כנגד מידה.

והנה בשבוע זה נפטר הגה"צ רבי יהודה גוטרמן זצ"ל, שהיה משגיח בישיבתנו לצעירים והשפיע הרבה, והוא גם כן לא עשה 'השתדלות' לכך, אלא ביקשוהו להשפיע, כי הוא 'זכה' בעצמו. וכבר בבחירתו הוא היה כותב את השיחות של מרן המשגיח האור יחזקאל זצ"ל, וזיכה את הרבים בזה. והיו לו מידות טובות שאין לשער, לא כולם יודעים את המידות הטובות, מעשים מופלאים עם מידות טובות, דברים שאינם ידועים לרבים, ובזכות זה השפיע, כיון שזכה – זיכה את הרבים!

וכאמור כל מזכי הרבים הם בלי השתדלות, ולפעמים יש על ידי מישהו אחר שמתדל בשבילם, אבל לא הם בעצמם עושים השתדלות.

כל אחד מזכה הרבים בהנהגתו

ובאמת כל אחד יכול להיות מזכה הרבים עם ההנהגה שלו, כי כשהוא נמצא בתוך חברה ורואים את הנהגתו זה משפיע, וכל אחד בהנהגתו משפיע על סביבתו. והחזון איש כתב יותר מזה (קו"א ח"ג סב) שמי שהוא 'בעל תורה אמיתי', היינו בעל מדרגה ממש, משפיע השפעה ניכרת על כל הסביבה, וגם על הרחוקים יש השפעה נסתרת.

אבל אפילו כל אחד, לא רק מי שהוא בעל תורה ממש במדרגה כזו, אלא כל אחד שיש לו איזו מעלה, הרי במעלה שיש לו הוא משפיע על הסביבה שלו, וכמה? הוא משפיע קצת, אבל הוא משפיע! ואם כן כל אחד במעלותיו הוא מזכה את הרבים, וצריך לשמוח בחלקו, שהוא מזכה הרבים ומשפיע, והשמחה נותנת חיזוק להמשיך ולהוסיף מעלות.

לע"נ הרה"ח ר' **משה אליהו** בן הרה"ח ר' יצחק קאופמן ז"ל
נלב"ע י"ג חשון תשע"ב - תנצב"ה
נדבת בנו הגר"א קאופמן שליט"א יו"ר ועד הישיבות בארץ ישראל

לע"נ ר' **משה בצלאל** ב"ר אשר מרגליות ז"ל - נלב"ע ז' חשון תשס"ז
ורעייתו מרת פייגה **צפורה** ב"ר מנחם מנדל שמעון ז"ל - נלב"ע י"ח חשון תשנ"ג
תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת **עטל הניה ברוורמן** ע"ה
בת ר' שמעון בן ציון הי"ד
נלב"ע י"ב חשון תשס"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת ר' **מנחם מנדל**
ב"ר **צבי הרמן מלר** ז"ל
תנצב"ה

לעילוי נשמת המשגיח הגאון הצדיק
רבי **יהודה יעקב גוטרמן** זצ"ל
בן רבי **חיים אלעזר** זצ"ל
נלב"ע ח' חשון תשפ"א - תנצב"ה